

ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร

ศุภเกียรติ์ เตชะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้เป็นบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 108 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .973 ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยใช้ค่าที (t test) แบบ Independent Samples สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
2. บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับสูงกว่าเพศชาย
3. บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

โดยบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับสูงกว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี

คำสำคัญ

ความคิดเห็น หลักธรรมาภิบาล บุคลากรทางการศึกษา

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สังคมข่าวสารได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมไทย ส่งผลให้ภาคเอกชนเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ของชาติมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ระบบราชการในฐานะที่เป็นระบบหลักและระบบที่สำคัญของชาติ จะต้องปรับแนวทางการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเพื่อให้งานราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องเน้นให้ความสำคัญกับการให้บริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 1) กล่าวว่า ในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับสังคมไทย โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐมากยิ่งขึ้น ภาครัฐมีการบริหารที่โปร่งใส สามารถถูกตรวจสอบโดยประชาชนมากขึ้น

ภายหลังจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีความตื่นตัวและสนใจเรื่องธรรมาภิบาลอย่างมาก ซึ่งธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบัน เนื่องจากธรรมาภิบาลเป็นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน ดังที่ ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ (2545, หน้า 25) กล่าวโดยสรุปว่า ธรรมาภิบาล เป็นมิติของกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารงานของภาครัฐ โดยเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐให้เป็นผู้บริการที่มีคุณภาพสูงและมีประสิทธิภาพ รวมถึงบริหารงานด้วยความโปร่งใส ลดปัญหาการทุจริต

แต่สำหรับการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันพบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานผิดพลาด ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราชการ บ่อยครั้งที่เกิดความเสียหายต่อองค์กรราชการ หรือตัวบุคคล ทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 12) ซึ่งพบปัญหา อาทิเช่น ด้านหลักคุณธรรม มีการทำผิดจริยธรรมทางวิชาชีพ ด้านหลักความโปร่งใส มีการบริหารงานที่ไม่โปร่งใสและไม่สามารถตรวจสอบได้ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ขาดการประสานงานและความร่วมมือกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์กร และด้านหลักความคุ้มค่าอันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรที่มีเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาไม่คุ้มค่า ส่งผลให้งานไม่ประสบความสำเร็จและไม่เกิด

ประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน อย่างไรก็ตาม โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรีก็พบปัญหาเช่นเดียวกันคือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วมและด้านหลักความคุ้มค่า

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานภายในโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 108 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ และ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร 4 ด้าน คือ (1) ด้านหลักคุณธรรม (2) ด้านหลักความโปร่งใส (3) ด้านหลักการมีส่วนร่วม และ (4) ด้านหลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .973 โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ความคิดเห็น มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ 5 4 3 2 และ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยการวิเคราะห์ค่าที (t test) แบบ Independent samples
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' Post hoc Comparison)

ผลการวิจัย

1. บุคลากรทางการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปี
2. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีเพียงด้านเดียวอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านหลักคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใสมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือผู้บริหารมีความอดทน อดกลั้น และมีอารมณ์ที่หนักแน่น เมื่อพบอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริต

4. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการแจ้งผลประโยชน์ต่างๆ อันพึงจะได้รับให้แก่บุคลากรในโรงเรียนทราบเป็นระยะๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารแจ้งงบประมาณรายรับ-รายจ่าย ประจำปีให้บุคลากรทราบ

5. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้สมาคมผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงาน

6. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องของการประหยัด

7. บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในระดับสูงกว่าเพศชาย

8. บุคลากรทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปีมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับสูงกว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งทำให้บุคลากรทางการศึกษาเกิดความศรัทธา ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามหน้าที่และความรับผิดชอบให้สำเร็จตามเป้าหมาย อีกทั้งยังมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระปลัดไพโรวัลย์ ชاکโร (2558, หน้า 13-14) กล่าวสรุปว่า หลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญ มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์มากในการบริหารจัดการในทุกองค์กร ให้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการวางแผนจัดการการใช้ทรัพยากรและงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาและผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อ้างถึงใน พระปลัดไพโรวัลย์ ชاکโร, 2558, หน้า 26) กล่าวสรุปว่า การบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ด้วยความประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและส่วนรวม ทำให้เกิดการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา พรหมลักษณ์ (2559) เรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนที่ 51 เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักความคุ้มค่ามีความคิดเห็นในระดับมาก เพราะ ผู้บริหารมีมาตรการประหยัดน้ำ ไฟฟ้า และ สาธารณูปโภค มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับด้านความโปร่งใส ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจง หรือมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่างๆภายในโรงเรียน แต่เนื่องจากบุคลากรบางส่วนไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควรจึงทำให้การรับข่าวสารหรือการเข้าถึงข้อมูลผิดพลาดหรือไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระปลัดไพโรวัลย์ ชاکโร (2558, หน้า 25) กล่าวสรุปว่า เป็นกระบวนการทำงานที่กฎเกณฑ์และกติกาต่างๆกำหนดเพื่อสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและผลประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาของบุคคลในองค์กรต่อบุคคลในองค์กร และมีความโปร่งใสให้สมาชิก ในองค์กรหรือสังคมเข้าถึงได้โดยไม่ปิดบังอำพรางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง และสอดคล้องกับการศึกษาของชาลีล่า ลาหมัด (2559) เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล พบว่า ผู้บริหารมีการรายงานผลการปฏิบัติงาน และเปิดเผยข้อมูลบางส่วน of สถานศึกษา ผู้บริหารควรชี้แจงให้

คณะกรรมการสถานศึกษา ครู นักเรียนและผู้ปกครอง รู้และเข้าใจเป้าหมาย ทิศทางการดำเนินงาน โครงการ แผนงาน มีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักคุณธรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความอดทน อดกลั้น และมีอารมณ์ที่หนักแน่น เมื่อพบอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ขยันหมั่นเพียร มีความมุ่งมั่นและอดทน สามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้ อีกทั้งยังสนับสนุนให้บุคลากรภายในองค์กรยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความขยัน อดทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 82-83) กล่าวสรุปว่าการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ทำตัวเป็นตัวอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ปลอดจากการผิวนัย ปลอดจากการผิดกฎหมาย ปลอดจากการผิดมาตรฐานทางวิชาชีพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทนมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต และสอดคล้องกับการศึกษาของพระบรมสวร์ ปรณฺวาชโร (2554) เรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปฏิบัติตนอยู่ในหลัก คุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ยึดมั่นหลักการต่อการปฏิบัติหน้าที่

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารอาจเปิดเผยข้อมูลหรือผลการปฏิบัติงานเพียงบางส่วนให้แก่บุคลากรภายในโรงเรียน จึงทำให้บุคลากรภายในโรงเรียนมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 30-31) กล่าวสรุปว่า ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่ สามารถครองตน ครองคนและครองงาน เป็นตัวอย่างแก่สังคม มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย

1.2 บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านความโปร่งใส ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คือ โรงเรียนมีการแจ้งผลประโยชน์ต่างๆ อันพึงจะได้รับให้แก่บุคลากรในโรงเรียนทราบเป็นระยะๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้มีการเปิดเผยและแจ้งผลประโยชน์ต่างๆที่บุคลากรควรจะได้รับเป็นระยะๆ ไม่ปิดบังผลประโยชน์ใดๆของบุคลากรที่พึงจะได้รับ ถือได้ว่าเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (2558, หน้า 25) กล่าวสรุปว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและผลประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาของบุคคลในองค์กรต่อบุคคลในองค์กร และมีความโปร่งใสให้สมาชิกในองค์กรหรือสังคม

เข้าถึงได้โดยไม่ปิดบังอำพรางและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง และสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนา พรหมลักษณ์ (2559) เรื่อง ความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนที่ 51 เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานครพบว่า ด้านความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก

ผู้บริหารแจ้งงบประมาณรายรับ-รายจ่าย ประจำปีให้บุคลากรทราบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้อมูลด้านงบประมาณรายรับ-จ่ายของ โรงเรียนเป็นเรื่องที่ค่อนข้างละเอียดอ่อนและซับซ้อน มีกระบวนการ ที่จัดทำค่อนข้างยุ่งยาก บางทีอาจทำได้แค่เป็นการประมาณการอย่างคร่าวๆ จึงทำให้บุคลากรรับรู้ข้อมูล ด้านนี้ได้มากน้อยไม่เท่ากัน อนึ่งผู้บริหารอาจได้ทำการแจ้งในที่ประชุมแล้วเรื่องงบประมาณรายรับ-จ่าย ประจำปี แต่บุคลากรอาจให้ความสนใจในเรื่องนี้ไม่เท่ากันจึงทำให้การได้มาซึ่งข้อมูลตรงส่วนนี้ไม่เท่ากัน เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553, หน้า 82-83) กล่าว สรุปว่า การบริหารที่ยึดหลักการเปิดเผย ตรงไปตรงมาและเข้าใจง่าย มีความชัดเจนในการบริหารงานใน ทุกๆด้าน เช่นการมีระบบงานที่ชัดเจน มีระบบคุณธรรมในการเลือกหรือแต่งตั้งบุคลากรรวมถึงการให้คุณ ให้โทษ เปิดโอกาสให้บุคลากรและสังคมภายนอกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆรวมทั้งผลการดำเนินงานที่ ผ่านมา

1.3 บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักการ มีส่วนร่วม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารเปิด โอกาสให้สมาคมผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ทางโรงเรียนเปิดโอกาสให้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ร่วมกันช่วยวางแผน กำหนดนโยบาย หรือร่วมตัดสินใจใน การพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ อาทิ เช่น การระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา การเข้ามามี ส่วนช่วยในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (อ้างถึงใน พระปลัดไพโรจน์ ชาติโร, 2558, หน้า 25) กล่าวสรุปว่า เป็นกระบวนการ เรียนรู้ของกันและกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประชาชน หรือบุคคลในหน่วยงาน ได้ร่วมรับรู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติหรือตัดสินใจตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบ การปฏิบัติสิ่งที่ตนร่วมตัดสินใจ เพื่อให้เกิดพลังในการดำเนินงานไปสู่วัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเพราะว่า การกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานนั้นมีความยุ่งยาก และซับซ้อนการให้บุคลากรทั้งหมดในโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์นั้นเป็นไปได้ยาก จึงจำเป็นต้องส่งเพียงตัวแทนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ สันต์ติ เกราะแก้ว (2558) เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหาร สถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้บริหารมีความตระหนักในการมีส่วนร่วมของบุคลากร และชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรและชุมชน ให้บุคลากรมีส่วนร่วมใน การกำหนดนโยบาย ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ ประสานงาน มีการประชุมให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นร่วมกัน

1.4 บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ด้านหลักความคุ้มค่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในเรื่องของความพอเพียงเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 30-31) กล่าวสรุปว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ของเยาวชนและประชาชน รวมถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาหรือต่อการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชาลีล่า ลาหมิด (2559) เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามทัศนะของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล พบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องของการประหยัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้ในเรื่องนี้เป็นเรื่องของทัศนะส่วนบุคคล ซึ่งการรับรู้ข้อมูลของบุคลากรในด้านนี้จึงไม่เท่ากัน อนึ่งในตำแหน่งของความเป็นผู้บริหารอาจมีภายิสังคมที่สูงกว่าบุคคลทั่วไปจึงข้อจำกัดในเรื่องของความประหยัดนั้นมีน้อยกว่าบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งธรรมดา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกษม วัฒนชัย (อ้างถึงใน พระปรเมศวร์ ปญญาวิชโร, 2554 , หน้า 73) กล่าวสรุปว่า การบริหารจัดการทุกด้านผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และสอดคล้องกับแนวคิดของพระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (2558, หน้า 26) กล่าวสรุปว่า การบริหารจัดการ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยความประหยัดเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2. บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับสูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรที่เป็นเพศหญิงมีความละเอียดอ่อนในเรื่องการรับรู้ค่อนข้างสูงมากกว่าบุคลากรที่เป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระปรเมศวร์ ปญญาวิชโร (2554) เรื่อง ความคิดเห็น ของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า

ครูที่มีเพศต่างกันมีความความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 15 ปี มีความความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับสูงกว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่ามีความเข้าใจในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารทุกด้านมากกว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระปรเมศวร์ ปญญาวิชโร (2554) เรื่อง ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนี้

1. ด้านหลักคุณธรรม มีการบริหารงานโดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงามในการปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่สังคม มีความซื่อสัตย์ จริใจ ขยัน อดทน และมีระเบียบวินัย
2. ด้านหลักความโปร่งใส บริหารที่ยึดหลักการเปิดเผย ตรงไปตรงมา มีความชัดเจนในการบริหารงานในทุกๆด้าน และเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและผลประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาของบุคคลในองค์กรต่อบุคคลในองค์กร รวมทั้งมีความโปร่งใสให้สมาชิกในองค์กรหรือสังคมเข้าถึงได้โดยไม่ปิดบัง และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง
3. ด้านหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประชาชน หรือบุคคลในหน่วยงานได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติหรือตัดสินใจตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติสิ่งที่ตนร่วมตัดสินใจ
4. ด้านหลักความคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ด้วยความประหยัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาหรือต่อการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). *คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาดพร้าว.
- กาญจนา พรหมลักษณ์ (2559). *ความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย โรงเรียนที่ 51 เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). *การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล Good Governance*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยวัฒน์ คำชูและคณะ. (2545). *ธรรมาภิบาล*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทน้ำฝนจำกัด.
- ชาลีล่า ลาหมีด. (2558). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.*
- พระปรเมศวร์ ปญฺญาวิโร. (2554). *ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร. (2558). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- สมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (2544). *กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สันต์ดี เกราะแก้ว (2558). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *ครูแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2546). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- เหรียญทอง มีชัย (2557). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนครพนม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยนครพนม.*